

[Faint handwritten text on a small label in the top left corner, likely a library or collection mark.]

Sammelbd

Quint. 1. Teil

13 Alph. 13 beginn

9.

רַחֵל

EXERCITATIONEM PHILOLOGICAM

De

RACHELIS DELICIIIS

Dudaim,

Ad Gen. XXX. comma 14.

Publico *συμφιλολογούντων* submittere Examine

PRÆSES

M. MICHAEL Liebentanz /

&

RESPONDENS

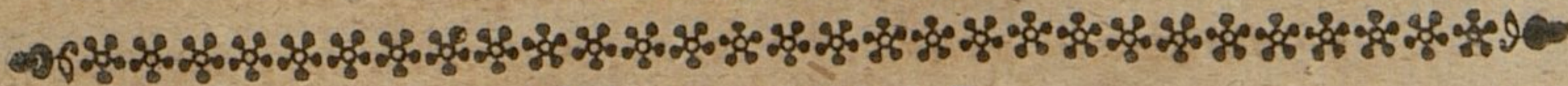
JOHANNES Liebentanz /

Vratislavienses,

A. D. XVII. Novembr. A. O. R. M DC LX.

in Auditorio Minori,

horis matutinis.

WITTEBERGÆ,

Literis MICHAELIS Wende.

EXERCITATIONEM PHILOLOGICAM

RACHMELIS DELICHS

Dudaim

Publico medicorum sublimitate Examinata
ANNO 1782

M. MICHAEL EISENBERG

JOHANNES SEIBERLING

in Auditorio Publico

Die 14. Decembris 1782

in Auditorio Publico

Die 14. Decembris 1782

in Auditorio Publico

Die 14. Decembris 1782

Die 14. Decembris 1782

On fidei dogma omne est, quod in divinissimis ex-
 stare Voluminibus voluit DEUS Gloriosus. Et alius omni-
 genea Materie consummatissimus inibi monstratus Ho-
 mini est Thesaurus. Inde Artem auctare suam potest
 Historicus, Prudentiam suam Ethicus & Politicus,
 Scientiam suam Chronologus, Geographus, Physicus. Et huic quidem
 toties it suppetias sacra Pagina, quotiens vel Naturam vel Qualitates,
 vel Species Corporum Caelestium, Siderum ex dispositione lucentium,
 Elementorum, Meteororum, Lapidum, Gemmarum, Metallorum,
 Plantarum, Brutorum & aliorum id genus laudat. Generationem po-
 tissimè Arborum Herbarumq; mirandam tam sollicitè persequitur, ut
 Praecepta Phytologica tantum non absolutissima concinnari exinde
 possent. Quippe enumerat, quae ante earum praesto esse oportet Genera-
 tionem, puta, Semen, Calorem Solis, Humorem. Recenset, quae post
 Generationem prodeunt, nempe Radicem, Germen, alia. Etiam Con-
 sequentium eandem meminit, qualia sunt, Stipes cum Cortice, Ra-
 mi, Surculi, Folia, Flores & Fructus. Demum tantam Specierum ex-
 ponit Farraginem, ut ad Classes à sedulo Compilatore certas aut pœne
 non redigi possint, aut sanè difficulter. Aliquam huic etiam rei con-
 tulit operam M. Georg. Stampelius Lingvæ S. in Acad. Franco-
 furt. olim Professor in Hypotyposi Theologiae disp. XIII. quam
 Cosmographiam sacram inscripsit p. 182. seqq. qui videatur.
 Dolendum duntaxat est Incertitudinem, immò Nescientiam, quam
 vel Lingua peregrina, vel Locus remotus admodum, vel Temporis
 injuria, vel Interpretum immanis Dissensus peperit. In pluribus enim
 ita haeremus ancipites, ut Nomen quidem, Rem verò valdè con-
 fusam sciamus. Quotus quisq; accuratè novit, quae sit *Ficus*, unde
ἡ δάκτυλος sibi connexere *Protoplasti*, quid *Gopher*, quid *Dudaim*,
 quid *Lactuca* silvestres, *Hyssopus* quae parietaria, quae *Colochintis*,
 quid *Myrica* deserti, quid *Cicajon*? Dubia singula sunt. De Dubiis
 ergò & incertis cum maximè laborandum sit, conferamus Sententias,
 ut inveniamus tandem & acceperimus, quod veri praepriis erit
 simile. Periclitabimur hâc vice Vires in *DUDAIM* Eximiâ Sacrae
 Botanicae Plantâ: Ut autem FELICITER,

! *ἡ δάκτυλος*

A 2

De

De
DUDAIM.

§. I.

BInis modò vicibus in Ebræo Codice hanc offendere vo-
cem est: Primum Genes. XXX, 14. seqq. ubi ludicra &
puerilia Conceptionis Isaschareæ Auspicia, DUDAIM
Mercede coëmto à Leâ communi Marito, memorat Sacer
Historicus. Pòst Cant. VII, 13. ubi ad Verni Temporis Amœni-
tatem evehendam adducitur; DUDAIM dederunt Odorem
suum. Quantò igitur Vox rarior, tantò majora suscepta ejus
gratia litigia sunt, ut Pars desperarint Expositionem certam,
ac τὸ ἐπιχεν propterea sustinuerint; Pars sententiam, quanti
sibi convenientissimam fore erant persuasi, haut sine Conten-
tionis cum aliis reciprocatâ ferrâ defensam iverint. Nos eâ,
quæ decet mediocre Ingenium, grassabimur viâ, ἐποχῶν quo-
rundam doctorum imitaturi. Neq; id in re undiquaq; dubiâ à
quopiam nobis vertetur vitio; aut si tales fortean pati Manes
oporteret, pro nobis falsè ludens alicubi Drusius regeret: *Sacræ
Philologiae addicti placere non sumus, ut omnibus placere queamus,
nec verò esse debemus, cum nec omnes nobis placeant, & in nostro
foro simus Iudices.*

§. II. Genus proinde ac commune quid ponimus; DU-
DAIM fuisse Flores vel fructus certos, agrestes, Orientalibus in Locis
Mense Majo quasi extremo maturescentes, coloris, vel odoris, vel
saporis gratissimi, eoque Nomine amabiles. A Nomine autem, tan-
quam ab Ovo, ordiemur, primùm Etymologiam visuri. Speciem
refert Vox דודאים aut Numeri pluralis Chaldaico-Ebræi,
דודא יוד in minus usitato singulari דודא mutato in נ & דוד (-)
in (-) uti ex כשרי factum כשראין vel Ebraicè כשראים,
Aut forma Norma; Nominis est sicut פתאים Prov. IX, 8.
*Confer. Amplif. Dn. Andreas Sennertus in Chaldaism. p. 56. ann. 1.
דודאים 1. Par. XII, 8. דודאים Cant. VII, 1. V. Cl. Buxt.
Thesaur. Gr. p. 82. Edit. IV. Committantur quoq; jam laudati
Dn. Sennerti Ebraism. p. 70. ann. 3. & p. 102. lin. 11. Posterius tamen
non faciliè adseveraverim, cum Radix non sit דוד nostræ voci.*
Quoq;

Quoquomodo autem forma Nominis comparata sit, דָּמָא est דָּמָא , usurpatum de Adfectu Amoris, dilectumq; ac charum notat. Horsum reducit vocem דָּמָא Försterus, mammam quæ indigitat, illamq; nostram cum hâc convenire ex Philipp. Melanchthone Dn. D. Geierus in *Proverb. Salomon. p. 250.* observat, eò quod Ubra propter pectus & complexum significant Amorem & tantum in Genere humano pectori addita sint, ut lac nimio calore & Spiritu Cordis melius coquatur, & ut Spiritus transfundat דָּמָא & Amorem in Natos.

§. III. Quod ad Homonymiam; Nonnisi semel sub hâc Scriptione in Statu constructo Jerem. XXIV, 1. occurrit דָּמָא Sportas sive Calathos notans. D. Försterus ad eandem Radicem cum nostrâ voce reducens, significare ait, Vasa ad figuram Uberum formata. Cui simile Talmudicum דָּמָא quod, Expósito Buxtorfio *Lexico Chald. Talmud. Rabbinico p. 503.* Epistomium Labri signat, vel alterius Vasis, aquam continentis, quod instar mammæ muliebris factum erat & aquas effundebat. Synonyma reputantur, $\text{דָּמָא} / \text{דָּמָא} / \text{דָּמָא}$ $\mu\eta\lambda\alpha \mu\alpha\upsilon\delta\rho\alpha\gamma\omega\sigma\omega\nu$, *Mandragora Poma*, quibusdam *Mandragoras herba, Viola, Lilia, Morion, &c.* Et quis omnium inire Numerum potest, cum una quævis Planta suis iisq; haut paucis gaudeat Synonymis. Hæc verò Propria vocis DUDAIM דּוּדַאִים esse, ne Demosthenes quidem nobis persuaserit. Hinc postliminiò pluribus sigillatim Virgulam censoriam probabimus.

§. IV. Nomine expedito ad rem paramus transitum. Disjunctivè Flores vel Fructus certæ speciei fuisse DUDAIM adferimus, quod & liquet facilè, & nemini Interpetum in mentem fuit hætenus, Fruticem vel Arborem defendere. Nec radicem quiquam intellexerunt, nisi qui Mandragoram esse, sibi aliisq; persuadere non sine applausu gavisi sunt. At hoc post negabimus. Agrestes esse seu natos in Agro h. e. parte Terræ ejusmodi, quæ neq; mons, neq; silva, neq; campestris, neq; deserta, sed quæ culta vel Arvis est vel pascuis & pratis, docet vox דָּמָא utrinq; exstans, cujus notationem ita explicuit B. Förster. in *Dictionary Ebr. p. 826.* Sic ex Textu elucet etiam,

tempore Messis triticeæ, Messem Hordei ferè intra sex Hebdomadarum spatium insequentis ac Junias Calendas attingentis, maturuisse fructum vel quicquid ejus fuerit. Postremo addimus, Amabiles illos vel Colore vel Odore vel Sapore gratissimo & ideo à populo illius Regionis magni æstimatos fuisse.

§. V. Ad corroborandam hanc Sententiam principio non parum facit *יוֹשֵׁף* quosdam è Theologorum & Philologorum erudito Senatu nobis esse. Megalothander enim noster *Lutherus Tom. XI. Witteb. f. 187.* ita ait: Es scheint / daß irgend eine schöne Frucht gewesen sey / da er (Ruben) an der Sorbe Lust gehabt hat / waserley Blum oder Frucht es gewest / kan man nicht wissen. Idem quamvis per speciem noti nobis floris odorem gratum reddentis Cant. VII. exposuerit; in loco tamen Moisaico retinuit in Versione suâ Nomen DUDAIM: quia hic intererat specialis designatio, illic vero sufficiebat grati & odoriferi floris Nomen, monente *Pl. Rever. Dn. D. Calovio Annotatis ad c. VII. Cantic. Anti Grotianis.* Lutherum sequuntur *Osiander, B. Gesnerus disp. 24. in Genes. p. 587.* addens ex Augustini Ep. 78. potius esse cautam Ignorantiam confiteri, quàm falsam scientiam profiteri. Sequitur *B. Helvicus in de Chaldaic. Paraphras.* qui, quod parùm referat fatetur, scire, quænam species Plantæ fuerit, quodq; satis sit nosse, delectabilem aliquam Plantam fuisse. Unde & Vinarienses: Sondern Zweifel ist es eine wohlriechende Blume oder wohlschmeckende Frucht gewesen. *Immanuel Tremellius* (ipse baptizatus Judæus) & *Fr. Junius*: Amabiles flores. Interpretes Belgæ vocem Ebraicam in versione ipsam retinuerunt.

§. VI. Deinde Robur Etymologia dictionis aliquod subministrat. Dudaim etenim vi Etymi flores vel fructus sunt amabiles gratiq; ac jucundi, uti *Lexicographorû,* addo & Interpretum ferè nullus iturus est inficias. Quod vero *Försterus in Dictionario Ebr. p. 164.* Certum est, inquit, habere appellationem à figurâ Uberum, incertum nobis est. In confessio quidem ab Amando convenienter dici, cum avidè avidè id, quicquid fuerit, expetierit Rachel: At in concessio nondum, figuram Uberum habuisse. A radice Ubera denotante formari posse largiremur, utut
forte an

forteant contra *Clar. Buxtorfium in Lexico Ebr. p. 134.* diversas Radices דָּדַי / דָּדַי & דָּדַי constituentem; veruntamen, non quod figuram eorum repræsentarint DUDAIM; id quippè prorsum nos fugit, sed quod delectabilem Amabilitatem spiraverint. Et aliàs qui determinatam Plantam h. l. tuentur, benè subordinare noverunt hæc duo significata, proinde nec his opponant, quæ cum se invicem stare possunt.

§. VII. Acute etiam hoc (Etymon) urgeri à Junio & Tremellio, *Celebris Drusus in Tractatu de Deliciis Rachelinis adfixo Commentario in Ruth. p. 125.* fatetur, sed quod minus persuadeant, nonnulla obstat dicit. Nam, *non persuadent, inquit, primum quod nullam certam Herbam explanant.* Verum, tantum abest, ut hi Duumviri reprehendendi valdè sint, ut potius eorum mirificè sit laudanda modestia, quàm nullum ingredi iter maluerunt, quàm in abruptum præcipitati in valdo hære. Pergit: *Ab Etymo non rectè colligunt, ut si quis dicat Malluchim significare Herbas quaslibet salsas, quod ejus Radix Malach. Sed verò, quidni rectè colligant, cum Argumentum secundarium faciant tantùm Etymi Convenientiam?* Ajunt enim: *Nos Reubenis pueritiam spectantes (quam non virtute sed specie motam fuisse constat) & odorem gratum eis attributum Cant. 7. (qui nihil ad Mandragoram pertinet, contra enim Jabrochin Arabibus à hircuino odore appellantur) postremò tempus præcox (quo neq; gelseminum neq; mandragora matura sunt) eò adducimur, ut amabiles omnes flores elegantia & odore, eosq; humiles hæc voce intelligamus.* De hinc addunt: *Quibus optimè convenit Hebræa vox ab amando ducta.* Quidni rectè colligant, cum, qui pro Mandragorâ aut alio quopiam decertant, eodem aut simili utantur ratiocinio à figurâ Uberum vel Notione Amandi desumpto?

§. VIII. Hoc verò videtur maximè carpere Drusus, quod illi Generale constituent Vocabulum, DUDAIM, applicandum omnibus grati odoris floribus. Et in ipso hoc faciles quidem eos possemus deserere, quia omninò Genes. XXX. specialior interest designatio. Attamen nec hoc absurdum, generalem vocem sæpenumerò pro specialiori, latiore pro angustiori accipi, ut אֲרוֹמָתָא Aromata Exod. XXX, 34. pro Nardo.

Crea-

Creaturam pro homine Marc. XVI, 15. *ὄννημα*, habitaculum
 pro Carcere Actor. XII, 7. *V. B. Glasß. Rhetor. Sacr. Tr. 1. cap. 14.*
p. 440. Sicuti nec absurdum *חַלְמָה* esse vocem latiore, etsi
 usu Biblico notare videatur tantum Salsilaginosæ Herbæ spe-
 ciem; unde & idcirco litibus Grammaticorum substat. Ob-
 vertit porrò: *Quid? cum ollas Dudim dicimus, nomine quidem*
utimur ab eadem radice: sed eequem tam amentem esse putemus:
ut id Non. en dicat ab Amoribus appellatū, significareq; Vasa qualibet
amabilia? Benè! Etymologiis ridiculis & longè accersitis in-
dulgendum haud est. Neq; etiā Auctores illi id ausi sunt. Et hoc
cavendum, ne spurium arripiatur formale, uti loquuntur quidā,
sed id quod genuinum est omniaq; derivata ambitu suo com-
plectitur. Hinc non ab Amoris sed Uberū Notatione □□□□
dici, jam ex Förstero adnotatum. Porrò dicit & Drusius:
Quid an ignorarunt, Etymologiam testem fallacem esse? Ajimus
nos. Cum vox aliās obscura est, non nihil Lucis juxta alia ar-
gumenta ad significantionem ejus expiscandam adferre potest
Etymologia; & id eò magis, quia in Sancto hoc Idiomate ut-
plurimum significatiōra rebus imposita sunt vocabula.

§. IX. Post Etymon favet nostro adserto Contextus Mosai-
 cus, ex quo redditur palam, quod DUDAIM Racheli placue-
 rint. Manet verò clam, quā de causa placuerint. Simplicis-
 simum adsertu relinquitur, vel voluptatis gratiā ex odoris vel
coloris suavitate hauriendæ, vel Utilitatis & valetudinis ergò
tantopere ea expetivisse. Ab Odore prædicari, Salomonis Can-
 ticum evincit, & dubio procul, jucundissimo. *Janus quidem*
Drusius l. c. p. 122. videtur iterum adversum nobis tueri, quan-
do, Salomo, inquit, non dicit exhalare Odorem suavem. Verba
sunt Cant 7. Mandragoræ dederunt Odorem suum. Utrum me A-
nimus fallit, an aliud est dare odorem simpliciter? aliud dare odo-
rem suavem? Attamen vel indocta plebs agnoscat, descripturo
florentissimam veris tempestatem, & commendaturo ejus ob-
lectationem, non petenda argumenta esse ab olentibus malè
Germinibus, sed à talis modi, quæ & mentem pariter & omnes
sensus mulceant. His adjice, Vocem חַלְמָה sæpius usurpari de
benè odoratis ac suave olentibus. Cant. IV, 11. Odor vesti-
 mento-

mentorum tuorum sicut Odor Libani. Conf. c. VII, 8. Josephus
δὲ Ἰακώβου καὶ Βεῶματ & aliàs Rachelem appetivisse narrat.
Si hoc, jucunditate Saporis meritò amabiles fuisse, dicendū est.

§. X. Demum, DUDAIM haud insuaves fuisse, ex consensu
eorum optimè adstruitur, qui speciale quid nominare annisi
sunt. Dum enim Jasminum, dum alba lilia, dum violas intel-
ligi fuere arbitrati, quid aliud nisi odore suavissimo fragrantia
Germina fuisse dixerunt? Et quid agunt aliud, quibus Man-
dragora arridet, quiq; testimonia hinc inde pro Nobilitate &
suavitate ejusdem convasant operosè, quàm ut odorata & ama-
bilia fuisse DUDAIM ostendant? Cæteroquin quando amabiles
illos vel flores vel fructus fuisse, plus satis certi sumus, non ta-
men Activè sed passivè cum Mercero illud exponi volumus. Id
propterea vix concedimus in Verba Doctissimi Angli *Nicolai
Fülleri L. VI. Miscell. Sacr. cap. VI. p. 707.* Nomen Hebræum
perinde sonare dicentis, ac si dicas *Φίλτρα* vel *Amatoria*: Un-
de Mandragoras & cupidissimè appetivisse Rachelem & æger-
rimè eidem concessisse Leam. Illam, ne quid Sorori suppeteret,
quo Mariti, à se amor ad eam transferretur, hanc, ne quâ re ca-
reret, cujus beneficio conciliari possit idem Amor atq; con-
firmari. Ad eum ferè sensum loquitur & *Levinus Lemnius c. II.
de Herbis Bibl. p. 15. 18.*

§. XI. Imò *Guilielm. Stuckius Antiquit. Conv. lib. 3. c. 8. p. 333.*
quem de Mandragora eleganter & doctè ex sententia sacra-
rum litterarum, ita ut nihil fere in hoc genere desiderari queat,
differere dicit *Dominicus Chabræus Tom. III. Histor. Plantar. lib.
XXXIV. p. 615.* minus nobis elegans est, dum non veretur ipsam
Rachelem Philtro Ethnico modo rituq; usurpati insimulare.
Primum enim, etsi concesserimus, Rachelem primitus gentili-
tiis fuisse innutritam ritibus ac moribus, ad sociatam autem
Viro sancto tot Annis sanctissimam sceminam, pagano ritu Du-
DAIM philtro gratiâ adfectasse, dicere nefas duxerimus. Deinde,
Rachelem Philtro indiguissè, quàm impensè alias amore pro-
sequebatur Jacobus, absonum dictu est. Lex usus erat Philtro,
quippe quam averfabatur Maritus. Postea, satis crassè differit,
qui quod in vulgus aliàs familiare est, Philtro Amorem mutuum

B

con-

conciliare adferit, ita, ut qui amantem non redamat, pharmacis cogi possit, ut repugnans & invitus etiam amantem redamet. Legatur *Celeberr. Dn. Sennertus b. m. Lib. I. Practic. Part. II. cap. 10. p. 133.* Quod ex vulgi Sententiâ supponitur præterea hîc, actutum diluemus, aut incertum reddemus ad minimum.

§. XII. Genere monstrato & demonstrato, specialiora an dari queant, dispiciendum est. Id quod an fieri pote, valdè ambiginus, cum omnia quæ adferuntur, infirmiori nitantur fundamento, eoq; minori Virtute, ut diruantur, egeant. VIOLAS esse DUDAIM communis inter Judæos opinio est. Ita enim Chaldaicum יברותין reddunt. At verò, etiamsi fragrantissimi sint Odoris Violæ, inq; Regionibus fortasse calidioribus frequentes oppidò, tamen defectus rationum probabilium & diversitas sententiarum hîc litem auget. *R. Salomo Jarchi* enim in Lingvâ Ismaëliticâ יסמין, *R. Levi סיגלין* vocatas vult. Sic nimirum in *Sanhedr. fol. 99.* de DUDAIM disceptant Talmudici. Quæritur, quid DUDAIM? Dixit Rabh, יברותי Mandragoræ: Levi dixit סיגלי R. Jonathan dixit סביס. Adeò in Nomine statim non conveniunt, multò minus in Re. Jasminium enim communiter, uti vidimus, constat sex foliis, verùm de סיגלי ita *Schabbas fol. 50. 2. citante Buxtorfio in Lexico Chald. Talmud. Rabbinico p. 1443.* סיגלי עשב שקורין ויול בו שלושה עליון: *Siglin Herba est, quam vocant Violam, & sunt ipsi tria folia.* Taceo, non Arabicè, sed ex Græcorum Imitatione potius ab *ιάσμα*, medicato Odore vel Violæ Odore Jesemin dici. Arabes enim Jambach & Sambach dicunt, ut ex Serapione refert *Baubinus in Pinace lib. XI. sect. 2. p. 397.* vel Sampsuchum, uti notat *Jacob Golius in Lexico Arabico p. 1213.*

§. XIII. LILIA notari *Franciscus Georgius Venetus* apud *Sixt. Senensem l. 5. Annot. 109.* itemq; *Oleaster in Gen. 30.* autumant, nixi his rationibus. 1. quod DUDAIM sint à דד mammam significante, Bulbus autem Liliæ Mammæ speciem gerat. 2. quod alba Lilia Majo Mense proveniant. 3. quod Lilia ista, utpote calida multum profint fœcunditati. Veruntamen reponimus. Talem Argumentationem meros parere Syllogismos in secundâ figurâ adfirmantes, adeoq; vitiosissimam esse. Quærimus למי

:— מִיָּנִי לְמֵי נִפְקִיָּי Quomodo id sequatur? DUDAIM
 Mammæ speciem repræsentant, Mense Majo proveniunt, fœ-
 cunditatem juvant. Et Lilia Mammæ speciem in bulbo repræ-
 sentant &c. Ergo Lilia sunt DUDAIM. Sic enim plura longè ejus-
 dem figuræ, quam forte vi Phantasiæ fingeret quispiam, plura
 eodem tempore florentia aut fructum maturantia, iisdem Vi-
 ribus pollentia Germina ex Botanicis Voluminibus consti-
 pari, opinor, possent, nec tamen Rachelis Delicias reputare-
 mus. Deinde, *quis tam Hospes est in hac Lingvâ, ut nesciat Lilia*
Sofanim appellari? quærit Drusus d. l. Speciatim, si Buxtorffio,
 at quanto Viro! habenda fides non à דָּדַי DUDAIM vox natales
 habet, uti ex Lexico pariter & concordantiis liquet. *Jacobus*
Bonfrerius Societat. Jesu Theolog. Comment. in Genes. p. 252. reddit;
 id quod illi Radici Liliæ tribuunt, sc. quod mammæ speciē gerat,
 posse nos dicere de Pomo Mandragoræ. Sic odor, quem Liliis
 tribuunt, æq; in Jasminis Violis vehemens, & propè vehemen-
 tior est; Illas tamen DUDAIM fuisse, pauci credunt.

§. XIV. Ad id, quod vim fœcundandi in Liliis urgent adeò,
Bonfrerius d. l. regerit: Supponunt, inquit, de quo nihil constat,
nec scriptura quidquam innuit, nec verum censet Augustinus. Rache-
lem ad fœcunditatem sibi conciliandam tantopere has Mandragoras
expetiisse, quandoquidem nec tunc Rabel conceperit, sed annis ali-
quot postea, non Mandragorarum beneficio, sed divino, Munere.
 Hisce geminæ sunt, quæ habet *R. Moses Nachmanides*, qui &
Gerundensis audit, citatq; *Dominicus Chabraeus Histor. Plantar.*
Lib. 34. p. 614. extr. videtur mihi, inquit Rabbi, Leam DUDAIM
propter bonum Odorem delectatam, nec conceptionem medicinali
Herba sed precibus à DEO impetrasse. Hæc illi non malè. Quod
 autem Rachelem non antè, sed annis aliquot post Altercatio-
 nem transactam prole donatam esse persuasi sunt cum Augustis-
 simo Patrum, in eo hallucinatos esse eos remur. Idq; ob Nar-
 rationis historicæ ὕπερβολίαν, quam in nativitate Josephi
 describendâ observavit Moses. Enim verò (uti *D. Glassius* ἱ
Grammat. Sacr. Lib. IV. Tract. II. observ. 29. p. 754. & in Mar-
ginalibus Notis ad Tremellij versionem circa Gen. c. 29. Junius mo-
 nent (secundo septenario ineunte gignere Jacobus cœpit

Gen. 29. 20. hisq; septem Annis sex Liberos, Ruben, Simeon, Levi, Judam, Dan, Napthali sustulit; sub exodium verò *imastias* hujus ab opprobrio sterilitatis liberata propitio Numine, Rahel Josephum enixa est c. 30. 22. Interim Lea effoetâ reddita in principio sexennii sequentis ex Zilpâ binos natos, Gad & Aser, rursus sustulit Jacobus. Ab hoc tempore per occasionem Rubenis DUDAIM afferentis, Lea quæ aliquamdiu destiterat eniti, Sorore consentiente, denuò partum fecit, ut adeò consentaneum vero sit, non eo fine atq; consilio Rachel à Sorore DUDAIM eblanditam esse, ut Esu illorum Conceptui effici possit idonea. Jam enim una prole ferax facta erat. Tametsi autem daremus, DUDAIM fuisse Lilia nondum evicium est. Eo enim jure Gelseminum dici posset, quippe cui usum, quem intendunt & Vires, ad signari, *Johannes Schröderus Pharmacopœja Medico-Chym. lib. IV. p. 85.* auctor est.

§. XV. MANDRAGORAS esse DUDAIM volunt non pauci, quin ad unum omnes propemodum Authenticæ Versionis Latinæ Patroni. Cumq; speciosis adjuti Argumentis rem agant, facillimè persuadent, at non convincunt. Nam vox Chaldæa *יברוחין* ab Oncelo & Jonathane adhibita, quam Mandragoras significare ex Arabica Lingvâ & Rabbiorum testimoniis liquere ajunt, ambigua est, & per Violas & Lilia reddi solita. Videtur etiam generale quoddam Nomen, sicut *מנדאגורא* esse, vi Radicis Arabicæ, quæ inter alia *Cl. Golio* notante in *Lexic. p. 249. placuit, arrisit, in sui admirationem & magnam de se Opinionem conjecit*, notat, adhibitamq; malè adeò ad designationem certæ Plantæ. Quanquam Junius ab Hircino odore derivatum vult, quia *ברוחין* Targumicis Hircus, Caper est. Et Concedamus, Vocem *יברוחין* Mandragoram notare Arabibus; sic enim *Camusus* in Opere suo, Oceani nomine inscripto, ipse plurimos in Arabiâ versatus Annos, scribit, tamen utrum à Chaldæo rectè fuerit adsumtum Interprete, haud injuriâ ambigitur. Uterq; sanè post Versionem à LXX. Græcis exaratam vixit, scripsit, indeq; petere, quod fategit, potuit. Et de Jonathane, qui Pentateuchum interpretatus est, hæc enq; explorati Juris est, Eum Græcam versionem bonâ fide & pede pressisse. Reddunt
autem

autem LXX. *μηλα μανδραγορων*. Quis verò fidem faciet nobis, Interpretes illos, nam falsò *θεοπνευστας* eis adscribunt Papicola, Ebraeam vocem ritè esse adsecutos. Certè *Augustin. Steuchus, Episcopus Xisamensis, citante Amamà in A. B. p. g.* pronunciare non erubuit, eos non adeò exquisitè Grammaticam Ebraeam calluisse.

§. XVI. Deinde oblectamenta illa Rachelina vix Mandragoras fuisse, hæremus ideò: Aut enim Mandragora intelligitur falsa aut vera. Falsam dico, cujus fraudem detexit *Matthiolum in Dioscorid. lib. IV. c. 71.* ita scribens: *Vanum ac fabulosum est, quod Mandragoræ Radices ferant, quæ humanam effigiem representent, ut ignarum Vulgus & simplices mulierculæ certò credunt & adfirmant, quibus etiam persûasum est, eas effodi hautquam posse, nisi cum magno vita periculo, cane qui effodiat radicibus ad alligato & auribus pice obduratis, ne radicis clamorè audiant effodientes, quod audita voce periclitenter pereantq; fossores; Quippe Radices illæ, quæ humanam formam referunt, quas impostores ac nebulones quidã venales circumferunt, infæcundas mulieres decepturi, factitiæ sunt ex harundinum, Bryoniae aliarumq; plantarum radicibus. Sculpunt enim in his adhuc virentibus tam virorum quàm mulierum formas &c.* Sexûs hujus differentias nativas quidem *R. David Kimchi & R. Gerundensis* crediderunt, non radicem tamen quæ effigiem capitis & manuum habet, sed ramulos aut fructus ejus, qui sunt sicut mala, & benè odorati, *Leæ Rubenum* attulisse, *R. Gerundensis* arbitratus est. *Credat recutitus Apella, non Ego.*

§. XVII. Veram quod concernit, uti ex insignioribus Botanicis addidicimus, tres sunt. Mandragoras mas vel albus fructurotundo, Mandragoras niger seu fœmina fructu pyri, & ille Theophrasti, quem Solanum somniferum, Morion alii, alii Belladonnam appellitant. Et ultimam hanc speciem à quibusdam pro *DUDAİM* habitam esse, *B. Lutherus* refert: *Von Solano verstehens auch der andern viel / des Frucht eine sehr schöne Farbe hat / und darzu auch einen guten Schmack / und man brauchts viel in der Arzney.* At apage illa Bellaria, quæ in recessu venenum habent, in fronte *Pharmacum* promittunt. *Solanum illud*

Soporiferum est, mentem conturbat, insaniam facit, si pauciores bacca
sumantur: plures verò etiam interficiunt, citam festinamq; mortem
inferentes, ait R. Dodonæus *Histor. Stirpium Pemptad. III. Lib. IV.*
cap. 28. p. 457.

§. XVIII. Neq; in aliqua Mandragorarum Dioscoridis
excellentiâ & suavitate invenire licet, ut idcirco pro Du-
DAIM venditentur. Fœminam *Carolus Clusius l. 5. rariorum Plan-
tarum c. 3. p. 86.* Aὐτὴ μὲν ipse supra Gades, non procul ab Urbe
Xerez de la frontera dicta ad arborum margines initio Febr.
Anno 1565. florentem describit, *folia cujus sint angustiora, mi-
norâ & nigriorâ quàm maris, magis & rugosa, crispâq; virosa & gra-
veolentia, & humi expansa: inter quæ longi pediculi exsiliant per
terram strati, quibus insident flores, Melopeponum floribus formâ
ferè similes, coloris ex cœruleo purpurascens: quibus succedant fru-
ctus, non turbinati instar pyri, (Dodonæus contra turbinatos vult,
Sorbi aut pyri effigie) sed rotundi, Vesicaria fructu triplo majores,
initio virides, maturitate pallescentem ex luteo colorem adquiren-
tes, odorati (malè, haud dubiè. Dioscorides enim l. 4. c. 71. ad-
modum gravem & injucundum Odorem fœminæ tribuit) succi
pleni, semine abundantes plano &c. Quid hic nobilitatis aut sua-
vitatâ majoris præ Lilio aut Jasmino? Graveolentia singula
esse audimus, folia, flores, fructus, cum tamen sacra pagina ab
odore amabili commendet DUDAIM. Proinde hujus intuitu
Ambrosius Serm. 19. in Ps. 118. n. 4. distinctionem inter Mandra-
goram Masculam & fœmellam excogitavit, quam gravis, illam
odoris suavis esse adserit.*

§. XIX. Et verum est Marem aliter quadantenus, & quidem
quoad Mala rotunda, lutei coloris, relucens lævoris, sopori-
fero odore suaveolentia à *Dodonæo p. 457.* depingi. Verum est,
Augustinum etiam, ipsomet fatente *lib. XX. contra Faust. cap. 56.*
oblatum aliquando Mandragoram se comperisse odore grato,
gustu insipido. Contrà tamen Dioscorides, eam, odorem cum
gravitate spirare, *Chabreus sæpè laudatus p. 617.* folia foetida,
florem odore foetido esse adfirmat. Haut disparis Conditionis
esse fructus, facilè quis dixerit.

§. XX. Quod deniq; ob vim ὑπνωτικὸν, Veneri aliàs gra-
tam ac amicam, desiderasse αἰθεραπόμορφον juxta Pythago-
ram,

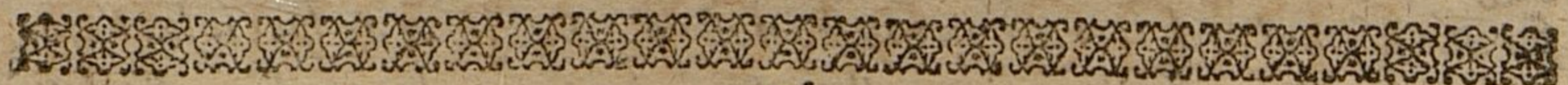
ram, & Semihominem Herbam, juxta Columellam, Rachelem defendunt quidam, ut defectum Somni haecenus passa, soporem sibi conciliaret, quæ Bonfrerii quidem, & à Scripturâ alienissima mens est, vel ut facultatis Pomorum ante conscia purgato utero aptior ad concipiendum redderetur, quæ Chabrai sententia est, illud petere principium nobis dicitur, supraq; in dubium vocatum est. Et vocatur adhuc ab iis, qui somniferâ facultate præditas plantas ex frigiditate impensâ soporem inducere existimant, in quo operosus est admodum *Lemnius d. l. p. 16.* Aliud Magnus SENNERTUS *Lib. VI. Practic. Part. VII. cap. 10. p. 1095.* docet; ubi: *Vulgò, inquit, Mandragoram refringerando nocere creditur: tamen sapor amarus, odor gravis, pruritus & ardor intolerabilis, qui totam Corporis superficiem adurit, Lingvæ & Oris Ariditas contrarium docent. Ita nimirum irritò & infelici conatu omnia ad manifestas qualitates reducere nonnulli laborant. Rectius omnes illi Effectus, quibus nocet Mandragora, ad vim venenatam & occultam proprietatem reducuntur.*

§. XXI. Nocumento itaq; est Mandragora, quia viribus pollet narcoticis, non quoad Radicem modò, sed & ipsa Poma, quæ malignitate non carent, in modò solo halitu soporifera sunt. Id autem in seipso expertum testatur *Levin. Lemnius l. c. p. 17.* *Quum æstivis mensibus (nam eo tempore poma Mandragoræ se proferunt) semel atq; iterum in museo nostro amabilem ac speciosum ejus stirpis fructum negligentius collocassem, ita somnolentus sum effectus, ut agrè sopore excuri possit. Quum autem obnixè oblectarer somnolentiæ, illamq; excussisse conarer, agrè id obtinui, nec rationem tanti veterini inire potui, tandem quum quaqua versum dimovissem oculos, obtulit se à tergo pomum Mandragoræ, quo amoto atq; in alium locum translato, factus sum alacrior atq; torporem depuli. Majora adhuc incommoda de succo è pomis presso excitari *B. Sennertus d. l.* immò largiori potu sumtum, vitam prorsus adimi laudatus *Dn. Chabraus p. 617.* experientiâ freti censent. Valeant Ergò, qui tantæ malignitatis poma, tanquam Delicias ad esum, vel usum quemcunq; alium expetita à Rachele haut tantùm, sed communiter in calidiori Regione à Pastoribus esse adseverare satagunt. Insignis Experientissimi Bauhini Labor quidem faceret, ut suffragari eidem deberemus: Statuit enim is
Du-*

DUDAIM, esse speciem Palmæ humilem longis latisq; foliis, Musam dictam Tabernæmont. Matthiol. Palam Clusio, cujus fructus suavissimus sit, formam Cynosbatorum, etsi majorum q. referens. At, quis eruditorum hæcenus in Ejus iverit sententiam, aut, an acriter tutari eam, sit conveniens, nondum vidimus. Quid plura? Quid DUDAIM fuerint in specie, certò NON LIQVET. De aliis Sacræ Botanice Plantis, quemadmodum sedebat Animo, pluscula proferre, chartæ Angustia prohibet. Quocirca brevia hæc adjicimus

COROLLARIA.

- I. Arborem גפר Gen. VI, 14. esse speciem quandam Pinus Resinam sudantem, dictam Laricem, probabiliter adseritur.
- II. מררים Exod. XII, 8. pro quo *μαρῆσαι* Græca, *Lactucas* Silvestres Latina, bittere *Salsen* Germanica Lutheri habent, non unam amaram ac sub acerbam Herbam in Esu Agni Paschalis adhibendam significat.
- III. ערער Psal. CII, 18. non est Nomen Plantæ, Myricam sive Arborem solitariam notans.
- IV. קיקיון Jona, optimis Autoribus consentientibus, Ricinus est Vulgaris Baubini, Kerua Arabibus, Germanis Wunderbaum dictus.

Ad

Doctissimum suum,

LIEBENIANTZIUM.

MERCURII TIBI jura placent, & mira RAHELIS
munera, MANDRAGORAS, quæ vocitare solent.
Ardua moliris: res est dignissima laude,
perge ita! MERCURIO MANDRAGORISQVE clues.

Animo pariter ac calamo votivo,

M. Georgius Caspar Kirchmajer,
Facult. Philos. Adjunctus.

153 044

ULB Halle

3

003 484 998

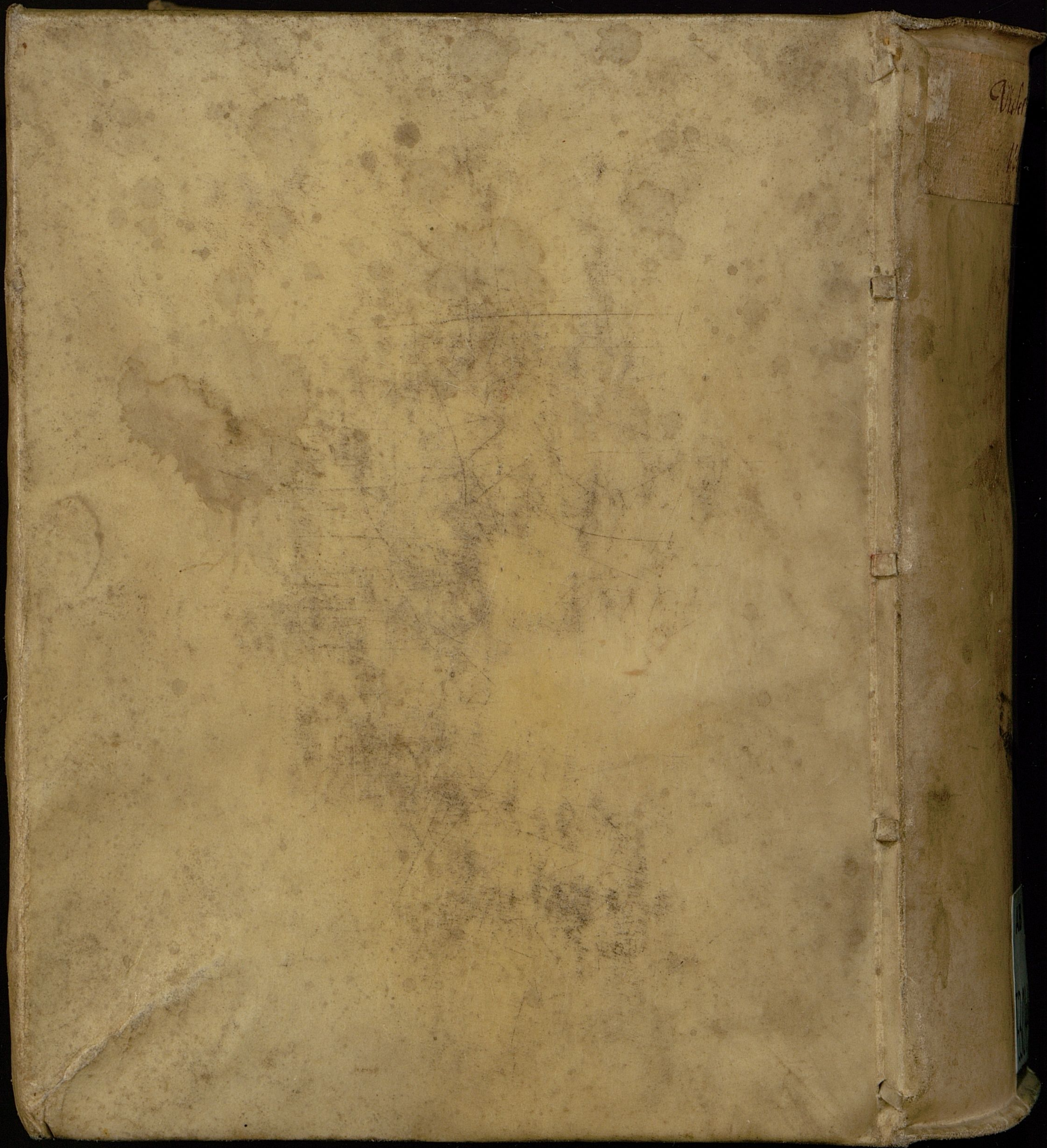

5b

AB 153044

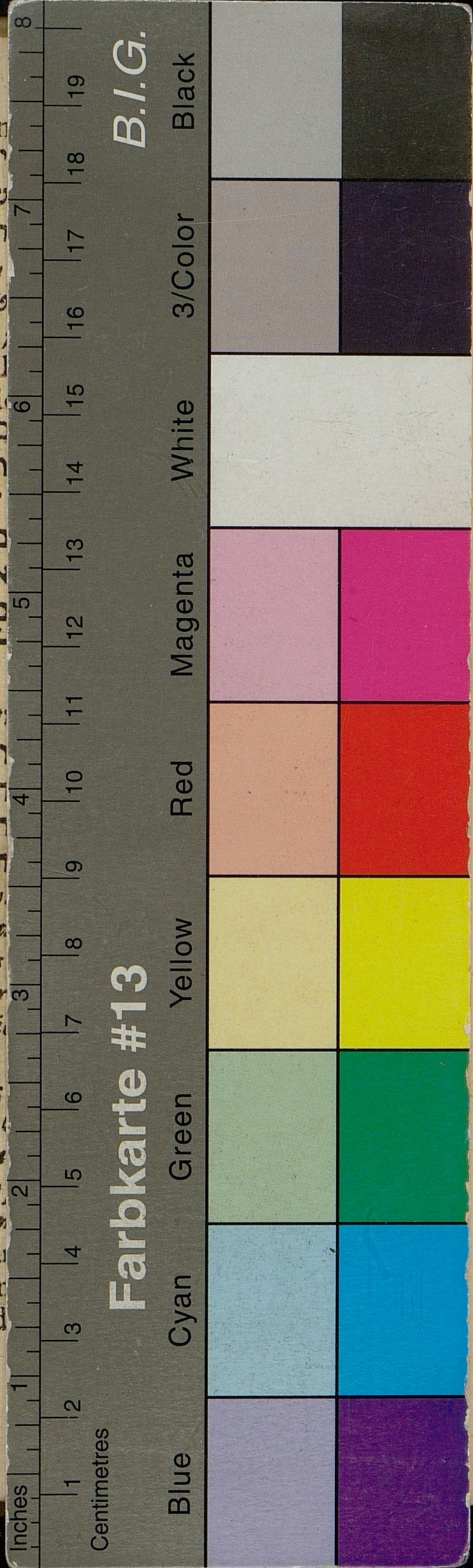
VD 17

Viel...
M...

B.I.G.

Farbkarte #13

9.

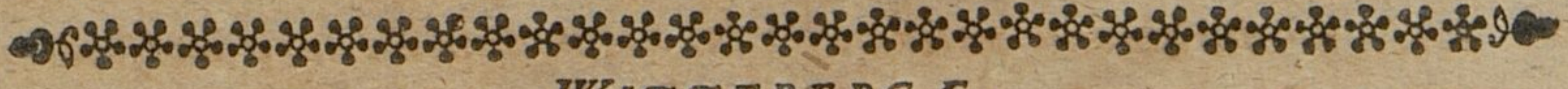
דודאִים
EXERCITATIONEM PHILOLOGICAM
De
RACHELIS DELICIIIS
Dudaim,

Ad Gen. XXX. capitulum 14.
Publico συμφιλολογούντων submittere Examine
PRÆSES

M. MICHAEL Liebentantz /

RESPONDENS
JOHANNES Liebentantz /

Vratislavienses,
A. D. XVII. Novembr. A. O. R. M DC LX.
in Auditorio Minori,
horis matutinis.

WITTEBERGÆ,
Literis MICHAELIS Wende.

